

Utrikesdepartementet

Etiska riktlinjer vid utlandstjänstgöring

1 bilaga

Som representant för Sverige bidrar man med sitt uppträdande till den bild som förmedlas av Sverige. Det gäller såväl under stationering som under tjänsteresa och både i och utanför tjänsten. Uppgiften som företrädare kräver gott omdöme och ett etiskt förhållningssätt. Att vara innehavare av diplomat- eller tjänstepass förpliktar.

Regeringskansliet (Utrikesdepartementet) beslutar ”Etiska riktlinjer vid utlandstjänstgöring” enligt *bilaga*. Riktlinjerna gäller för samtliga utsända vid utlandsmyndigheterna, oavsett huvudman. I tillämpliga delar bör riktlinjerna vara vägledande även för den lokalt anställda personalen. De ska uppmärksammas återkommande, exempelvis under planeringsdagar.

Utlandsmyndigheterna ska informera underställda honorärkonsuler om riktlinjerna. Konsulerna förväntas beakta vad som sägs i dem.

Riktlinjerna ersätter de tidigare riktlinjerna från år 2004.

Beslutet har fattats av expeditionschefen Fredrik Jörgensen.

Utdrag till:

Samtliga utlandsmyndigheter

Sektionskontoren

Institutet i Alexandria

Samtliga enheter

Chefsjuristen i RK

Expeditionscheferna Ju, Fö, N

Samtliga personalchefer i Regeringskansliet

Sida

Exportrådet

Försvarsmakten

RPS

Tullverket

Migrationsverket

Etiska riktlinjer vid utlandstjänstgöring

Om riktlinjerna

Det som här tas upp är inriktat på områden där frågor om etik i samband med utlandstjänstgöring erfarenhetsmässigt uppstår. Riktlinjerna är ett komplement till Regeringskansliets etiska riktlinjer. Tjänstemän med en annan huvudman än Regeringskansliet kan även behöva observera de riktlinjer som den egna huvudmannen har fastställt.

Observera att det för en del av de frågor som behandlas finns tvingande regler i form av lagar, förordningar och kollektivavtal samt styrande dokument av skilda slag.

Bristande respekt för dessa riktlinjer kan påverka bedömningen av en utsänd tjänstemans lämplighet för utlandstjänstgöring. I allvarliga fall kan påföljdsfrågan prövas av en personalansvarsnämnd. För lokalt anställda kan det bli fråga om varning eller annan disciplinär åtgärd.

Missförhållanden ska anmälas till chefen för utlandsmyndigheten eller till departementet (UD RT).

Officiell representant eller privatperson

För dig som är utsänd representant för Sverige finns det ingen klar gräns till den privata sfären. Inte heller i umgänget med vänner går det att i det egna uppträdet helt frigöra sig från den officiella roll du har. Det du säger uppfattas också lätt som uttryck för en officiell svensk ståndpunkt.

Du är sällan en anonym privatperson. Din privata bil bär sannolikt registreringsskyltar av vilka det framgår att du tillhör en svensk officiell representation. Dina id-handlingar visar att du är en officiell svensk företrädare. Är du medlem i t.ex. en idrottsklubb eller någon annan förening blir du snart känd som svensk diplomat. På barnens skola och i samband med olika fritidsaktiviteter vet man snart vem du är. Då är du

inte en anonym privatperson. Vid val av klädsel och bruk av politiska eller religiösa symboler måste du vara uppmärksam på hur du kan uppfattas.

Den verksamhet som utlandsmyndigheterna bedriver behöver resonerande och reflekterande tjänstemän. Det är lika viktigt att internt föra fram egna analyser och ståndpunkter som att utåt föra det officiella Sveriges talan. Även i de fall du personligen inte delar de svenska ståndpunkterna är det självklart att du förmedlar dessa vid officiella uppdrag och i umgänget med representanter för andra länder. Om du får svårt att fullgöra vissa arbetsuppgifter därför att din egen uppfattning starkt avviker från vad du har att verka för bör du ta upp saken med myndighetschefen.

Som svensk och offentligt anställd har du självfallet rätt att engagera dig i olika frågor och att fritt uttrycka dig i tal och skrift. Som utsänd bör du ändå tänka på att utrymmet för att föra fram privata åsikter kan vara begränsat och att du i värdlandets ögon normalt uppfattas som en officiell representant för Sverige och utlandsmyndigheten. Det är en fråga om förtroendet för dig som svensk representant. Du bör t.ex. inte yttra dig förklenande om förhållanden i stationeringslandet.

Arbetskultur

Du ska visa respekt för de lokalt anställdas kultur, situation och arbetsuppgifter. De interna umgängesformerna bör kännetecknas av vad som karaktäriserar en god svensk arbetsplats. Samtidigt är du lyhörd för lokala seder och förväntningar. Det är t.ex. inte självklart att du tilltalar den lokalt anställda personalen på ett sätt som motsvarar det svenska "du".

Du ska vara observant på och verka för att ingen otillbörligt särbehandlas. Ingen får diskrimineras på grund av kön, ålder, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning, funktionshinder eller sjukdom.

Du följer förvaltningslagens bestämmelser och vinnlägger dig om att ge de sökande inom den författningsreglerade verksamheten ett gott bemötande.

Otillbörligt utnyttjande av maktställning

Som utsänd – och det gäller särskilt chefer - har man en speciell och privilegierad ställning i verksamhetslandet. Med hänsyn till ditt uppdrag eller din ekonomiska och sociala ställning kan människor i din omgivning uppfatta att de står i beroendeförhållande till dig. Du ska vara

medveten om det och tänka på att inte uppträda så att du riskerar att uppfattas som att du kräver eller förväntar dig särskilda förmåner – eller ger sådana till andra. Det är olämpligt att ha intima förbindelser, såsom sexuella relationer, med personer där man kan uppfatta att det finns ett beroendeförhållande.

Korruption

Utlandsmyndigheterna verkar ibland i miljöer där korruption är vanligt förekommande. Det ställer extra stora krav på myndigheten att säkerställa att ett korruptionsbeteende inte får fotfäste inom myndigheten. Det interna kontrollsystemet ska vara genomtänkt och ska tillämpas på avsett vis. Då blir det också ett skydd för medarbetarna mot ogrundade anklagelser om korruption.

I det internationella samarbetet arbetar Sverige aktivt för att bekämpa korruption. Här har utlandsmyndigheterna en viktig roll. Vi ska vara särskilt uppmärksamma på att korruption inte förekommer inom svenskfinansierade biståndsinsatser, inom olika former av främjandeaktiviteter och i den författningsreglerade verksamheten.

Vid misstankar om oegentligheter inom myndigheten ska chefen i normalfallet uppmärksammas på saken. Du kan också vända dig till departementet (UD RT) eller, om misstankarna faller inom utvecklingsarbetet, till Sida (Compliance Officer).

Mottagande och givande av gåvor m.m.

Gränsen mellan vad som är tillbörligt och otillbörligt är flytande och kan växla från tid till annan liksom mellan olika verksamhetsområden. Generellt gäller att ju mer ditt arbete eller dina beslut kan uppfattas påverka givarens ekonomi eller situation i övrigt, desto mer restriktiv måste du vara med att acceptera gåvor eller motsvarande. Vid myndighetsutövning finns det inte något utrymme för att ta emot gåvor av den person som påverkas av beslutsfattandet.

Att etablera, vidmakthålla och främja goda relationer är ett centralt inslag i den diplomatiska verksamheten. I likhet med hur UD gör i Sverige bjuder värdlandets myndigheter ofta diplomatiska kåren att i studiesyfte besöka olika delar av landet och där sammanträffa med företrädare för den lokala administrationen och kultur- och näringslivet. Det får anses vara legitimt att delta i en sådan resa. Om inbjudaren däremot är ett företag, svenskt eller utländskt, kan det finnas påtagliga kommersiella intressen som gör att gränsen till vad som är tillbörligt att acceptera får sättas snävare, inte minst om inbjudaren avser att stå för kostnaden.

Om du blir erbjuden att i eller utom tjänsten delta i utbildningar, resor m.m. som bekostas av tredje land, ska saken i första hand prövas av myndighetschefen. Frågan kan även hänskjutas till departementet (chefen UD RS).

Tagande – och givande – av gåvor (inbjudningar till kulturella arrangemang, avskedsprenter m.m.) kan också vara inslag i det diplomatiska arbetet eller umgänget. Det gäller även här att upprätthålla ett respektavstånd till gränsen för det tillbörliga.

Gåvor av mindre värde kan normalt tas emot. För något mer värdefulla gåvor, eller om du känner en tveksamhet att ta emot en gåva, kan en lösning vara att ta emot gåvan för myndighetens räkning och föra upp den på en lämplig inventarielista. Rör det sig om konsumtionsvaror, t.ex. alkoholhaltiga drycker, kan gåvan få komma hela personalen till del under exempelvis personalsammanskomster. Kontanter eller motsvarande får däremot aldrig tas emot.

Privata affärer och det diplomatiska uppdraget

Diplomater och andra utsända tjänstemän har ofta speciella privilegier med stöd av Wienkonventionen om diplomatiska förbindelser eller andra internationella traktater. Det kan gälla skattefri import av förbruknings- och kapitalvaror, inköp och skattefri försäljning av bilar m.m. i enlighet med vad det mottagande landet har beslutat. Privilegierna har tillkommit för att underlätta den diplomatiska verksamheten. De får inte utnyttjas på ett otillbörligt sätt. Parkeringsböter ska t.ex. betalas.

Jäv och chefers ekonomiska ansvar

På utlandsmyndigheterna, som ofta är små, är jävsfrågan påtagligt närvarande. Det gäller speciellt beslut som rör myndighetschefens kostnadsersättningar för tjänsteresor och representation och för reglering av chefers förmåner under UVA. Beslutsfattaren i ersättningsfrågan, oftast andreman eller redovisningsansvarig, kan uppfattas vara i en sådan beroendeställning till chefen att det kan vara fråga om en jävsliknande situation. Departementets regler om besluts- och attesträtt får därför särskild tyngd. Vid oenighet mellan chef och redovisningsansvarig/andreman ska frågan underställas departementet (chefen UD EKO).

Myndighetschefen beslutar inom ramen för chefskapet om utnyttjandet av de resurser som står till myndighetens förfogande. Särskilt de beslut som direkt berör chefen själv, såsom fördelning av representations-medel och utnyttjande av tjänstefordonen, sätter tonen på myndigheten. Chefen måste vara ett gott föredöme i alla sammanhang.

Om chefen avser att hans eller hennes medföljare eller en annan närstående person ska anställas, anlitas för ett avlönat uppdrag eller engageras som praktikant, ska saken underställas departementet (chefen UD P). Samma rutin gäller om chefen avser att bevilja sin medföljare en resa med finansiering från myndighetens egen budget. Om chefen beslutar att göra en tjänsteresa till Sverige ska departementet (chefs försörjaren) informeras.

Om det blir fråga om en bisyssla som skulle kunna vara förtroendeskadande, ska saken i första hand prövas av myndighetschefen. Saken kan även hänskjutas till departementet (expeditionschefen).

Köp av sexuella tjänster m.m.

Var du än är respekterar du den svenska lagstiftningen om förbud mot köp av sexuella tjänster, sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi. Du besöker inte porrklubbar.

Sexuella trakasserier får inte förekomma.

Myndighetens datorer m.m. tillhandahålls för verksamheten och får naturligtvis inte användas för att inhämta eller sprida pornografiskt material.

Alkohol, narkotika och andra droger

I situationer där alkohol förekommer måste du vara uppmärksam på att du som utsänd är synlig, vare sig du är i tjänst eller är ledig. Din alkoholkonsumtion bör aldrig vara högre än att du uppfattas som en god representant för Sverige. Det är viktigt att komma ihåg att toleransen för det som anses vara god kutym kan vara betydligt mer restriktiv i utlandet än vad den är i Sverige.

När det gäller bilkörning och alkohol har många länder högre promillegränser än Sverige, och en del länder har kanske inga gränser alls. Av dig som utsänd representant för Sverige förutsätts ändå att du följer de svenska reglerna om alkohol och bilkörning även utomlands. Om de lokala reglerna är ännu mer restriktiva är det naturligtvis de som gäller. Vid bilkörning i tjänsten bör nolltolerans iakttas.

För innehav och bruk av narkotiska preparat och andra droger gäller motsvarande som för alkohol och bilkörning. Du som tjänstgör utomlands följer de regler som gäller i Sverige. Finns det strängare regler lokalt gäller förstås dessa.

Det tål att påpekas att det egna säkerhetsmedvetandet avtrubbas under inflytande av alkohol och droger av olika slag.

Den som har alkohol- eller andra drogproblem ska inte tjänstgöra utomlands. Om missbruket uppdagas under utlandsstationeringen är det myndighetschefens uppgift att ingripa omedelbart. Även kollegor har ett ansvar för att missbruk uppmärksammas. Departementet (personalkonsulenterna) ska kontaktas.

Merkostnadsersättningar m.m.

Systemen för ersättningar vid utlandstjänstgöring eller vid resor utomlands bygger på att du tar ansvar för att arbetsgivaren får korrekt information om bl. a. aktuell familjesituation, utgifter och inkomster. Du är skyldig att fortlöpande hålla arbetsgivaren informerad om förhållanden som kan påverka dina ersättningar. Du måste informera arbetsgivaren om du får felaktiga ersättningar utbetalda. Oriktiga uppgifter om ekonomiska förhållanden kan medföra straffansvar. Illegal valutaväxling är inte acceptabel.

Av den bostadsförbindelse som varje utsänd ska underteckna framgår att bostaden, eller en del av den, inte får utnyttjas till annat än bostadsändamål för tjänstemannen och hans eller hennes familj.

Representation

Representation är ett viktigt medel för utlandsmyndigheterna att skapa, vårda och utveckla ett brett kontaktnät. Den interna representationen riktar sig till myndighetens egen personal och tillresande från de utsändas huvudmän.

Representationen får inte vara förtäckt privat gästfrihet. Enligt de regler som gäller ska representation i princip beslutas i förväg av myndighetschefen eller av en medarbetare som chefen utsett. Frågor om tillämpningen av regelverket kan ställas till departementet (UD PLAN).

Tjänsteresor

Du ska hålla nere kostnaderna för tjänsteresor genom att planera omsorgsfullt och boka i tid. De bonuspoäng som tjänas in vid tjänsteresor får bara användas för andra tjänsteresor. Du ska inte flyga "business" eller första klass om du inte har beviljats ett särskilt undantag.

Flyttgods och bipackning

Det gods som du och din familj tar med er i samband med förflyttning får inom gällande ramar endast bestå av personlig egendom. Om det blir fråga om bipackning ska saken underställas departementet (UD FAST).

Medföljare

Utrikesdepartementet försöker underlätta för medföljare att få arbete på stationeringsorten. Avtal har ingåtts med ett antal länder om lättnader för medföljare när det gäller att få arbetstillstånd. Medföljarens arbete får dock inte innebära en intressekonflikt med den verksamhet som utlandsmyndigheten bedriver. Se även vad som sägs ovan om jäv.

För medföljare som är tjänstlediga från en anställning i Regeringskansliet eller annan statlig myndighet ska reglerna om förtroendeskadlig bisyssla särskilt uppmärksammas.